

Treskoposten

GABRIEL SCOTT SELSKABET Innkalling til årsmøte

Velkommen til
Selskabets årsmøte
i Lillesand

19. mars kl.19

Sted:Lillesand Folkebibliotek
Strandgata 6,
inngang fra sjøsiden

Årsmøtesaker:

Årsmelding og
regnskap for 2014

-
Valg

-
Planer for Scott-året 2015

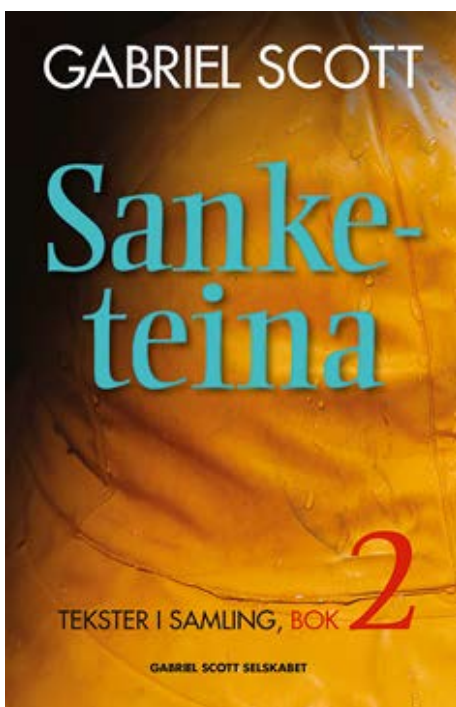
-
Enkel bevertning

Vel møtt !

Arrangementer

Scott-dagene 2015
arrangeres
29. og 30. august

Andre arrangementer
Følg med i avisene og på
www.gabrielscott.no

Enda flere Scott-tekster

Peer Rødal Haugen og Arne Henriksen i Gabriel Scott Selskabet har samlet løse tekster av Scott i en ny utgave av Sanke-teina.

Bibliografi over jule- litteratur

Juleheftespesialisten Tom Brenne, som har skrevet et stort verk om norske litterære julehefter, har katalogisert Scotts bidrag i juleheftene.

Selskabets leder har ordet.	Side 2-3
Padlosoferer om Scott.	Side 4-5
Lindvigs ord om Helgenen.	Side 6-7
Scott-skatt i juleheftene.	Side 8-13
Fortellerne Scott og Feste.	Side 14-15

Treskoposten

ISSN 1504-730X

Redaktør:

Stein Gauslaa

tlf. 37 08 51 25 • mob. 908 76620

stein.gauslaa@agderposten.no

Forsendelse:

Arnheid T. Egeland

tlf. 38 04 54 66 • mob. 481 33268

arnhegel@gmail.com

Layout/trykk: ATL Grafisk as

Avd. Lillesand (Terjes trykkeri)

Styret i Gabriel Scott Selskabet

Leder:

Anders Bjørnholmen

mob. 986 67724

signeanders@gmail.com

Styremedlem:

Martin Birkeland

tlf 37 27 61 53 • mob. 906 14 729

martbirk@broadpark.no

Kasserer:

Harde Johannessen, mob. 907 59 519

hardej@hotmail.com

Styremedlem:

Peer Rødal Haugen

tlf. 37 09 11 47 • mob. 992 61422

post@peers.no

Styremedlem:

Stein Gjulem

mob. 909 45 717

steingjulem@hotmail.com

Vararepresentant:

Björg Adine Michalsen,

tlf 38 04 27 87 • mob. 901 57330

bjorgmic@online.no

Webansv.: Arthur Myhre Scott

mob. 415 39789

icelandairwaves@gmail.com

www.gabrielscottselskabet.no

www.gabrielscott.no

Forlaget:

Peer Rødal Haugen, 4870 Fevik

Forlagsansvarlig

tlf. 37 09 11 47 • mob. 992 61422

post@peers.no

Eva Kristiansen, 4885 Grimstad

Kommisjonsansv.

tlf. 995 02525

eva@aktivinvest.no

Arne Henriksen

Tlf.37083159 • Mob. 909 56 054

arne@agderfly.no

Arrangementskomité:

Signe Bjørnholmen, mob. 958 81824,

May Finckelsen, mob. 917 33868,

Jens Stien, mob. 415 88843,

Jorun Vatland mob. 481 59741

Valgkomité:

Signe Bjørnholmen, leder,

Ingjerd Modal, Elisabeth Dobey

Lederen har ordet

Kjære medlemmer og venner av Gabriel Scott:

Vi er allerede langt ut i et nytt år. Det merkes at det dag for dag blir tidligere dagslys og mørket kommer senere om ettermiddagen. Vi som bor her i den sørligste delen av landet har hatt en særdeles enkel vinter hittil, men det har ikke vært tilfelle for dem som bor i andre deler av landet. Metervis med snø, regn i bølgevis med flomskader som resultat og stormer så sterke at de nå blir gitt mannsnavn. Men i går morges gikk en liten stæreflokk og hakket i plenen utenfor. Stærens komme er et sikkert tegn på at våren snart skal komme med aktivitet på mange felt.

Treskoposten er jo også et tidlig vårtegn. Forrige utgave av Treskoposten kom ut til Gabriel Scott-dagene i høst, men Gabriel Scott Selskabet har hverken vært preget av høstdepresjon eller vinterdvale. I Gabriel Scott Selskabet er vi så heldige at vi har personer som holder høy aktivitet uansett årstid. Forlagsvirksomheten som ledes av "bokgruppa" arbeider med tilrettelegging og markedsføring av bokutgivelser og salg av nye bøker. Den får mye skryt for sitt arbeid både fra Selskabets medlemmer og fra bokhandlere landet rundt. Hele 8 nye boktitler ble lansert i løpet av fjoråret. Det vitner om høy aktivitet gjennom hele året. En stor

takk til dere alle for det arbeid dere nedlegger. Forlagsvirksomheten er gjengitt i egen rapport. Det må nevnes at Selskabet siden starten i 1997 og til nå har gitt ut 27 titler. Vårt ønske er at vi en dag kan ha Gabriel Scotts samtlige utgivelser utgitt på nytt. Status nå er at vi har liggende klar digitale manus til alle Scotts bokutgivelser. Det vil si at dersom vi hadde finansiering eller kapital på plass, kunne samtlige manus "gått i trykken", og Selskabets "drøm" vært oppfylt. En søknad om å bli tildelt kulturmidler ble sist høst sendt til Aust-Agder Fylke. Midlene skulle i sin helhet benyttes til nyutgivelser. Dessverre ble søknaden blankt avslått. Vi venter på en skriftlig redegjørelse for avslaget. Vi mottar gjerne forslag eller ideer til hvordan finansiere nye utgivelser. I dag må vi selge bøker til vi har kapital nok "på bok" til en ny utgivelse.

Første arrangement etter forrige utgave av Treskoposten var Gabriel Scott-dagene lørdag 30. og søndag 31. august. Arrangementet på lørdagen var også i år i aulaen i Lillesand Ungdomsskole. Det ble en vellykket kveld. Vi fikk både se i bilder og høre hvordan Lars Verket på sin måte knytter naturopplevelser og Scotts forfatterskap sammen. Ole Geir Feste

serverte en av sine beste "svisker" fra Scotts muntre historier. Lørdags-skolens strykeorkester fra Grimstad underholdt oss med fin musikk. Gabriel Scotts barnebarn Helge Scott og kona Ingrid, og Jan Scott sammen med sin kone May hadde tatt veien fra Oslo, og med seg hadde Jan Scott en variert samling av Scott-bøker som gave til oss. En stor takk for denne gaven. Det ble avtalt at bøkene kunne selges på auksjon denne kvelden. Auksjonen gav Selskabet en fin ekstrainntekt. I pausen ble som vanlig servert fiskesuppe med tilbehør. Arrangementet på søndag i Høvåg Kirke var godt besøkt. De mange fremmøtte fikk høre vakker musikk og sang av unge talenter. Prostiprest i Høvik, Steinar Lindvig, har i lang tid lest og interessert seg for Gabriel Scotts litteratur. En av årsakene til det kan være at familien i mange år har hatt sin fritidsbolig i Høvåg. Lindvig tok oss i sitt foredrag med inn i boka "Helgenen" der Gabriel Scott gjennom bokas hovedperson viser oss noen av sine tanker om mystikk og guddommelig tvil og tro. I tillegg til Lindvigs tolkninger ble foredraget supplert med at Peer Rødal Haugen leste utvalgte avsnitt fra boka. Tradisjonen tro ble arrangementet avsluttet ved Scottvarden utenfor kirken, der Gabriel Scotts barnebarn Helge Scott la ned en krans laget av Tøtta Mollestad.

Gabriel Scotts Plass er nå, som tidligere omtalt, plassert i Biblioteket i Lillesand. Med den permanente utstillingen og det tilstøtende rommet, "Scott-rommet", er det store muligheter for å lage noe som vil kunne bli et lite Scott-museum. Vi ser at det er flere forhold som må avklares når nå

Kjente Scott-venner ved Høvåg kirke.

vi skal arbeide videre. Gruppen som arbeider med dette sammen med biblioteksjefen ønsker en tettere tilknytning til Gabriel Scott Selskabet. Dette er en sak som må gå sin gang og drøftes i Selskabets styre. Vi må sørge for at det gode og hyggelige samarbeidet med Bibliotekets ledelse og ansatte bringes videre.

Mange av oss har hatt store forhåpninger om at "Jernbyrden" skulle settes opp sommeren 2015 på friluftsscenen i Åmlandsskogen i Høvåg. Det ville blitt en jubileumsforestilling da det i år er 100 år siden boka kom ut første gang. Mange gode krefter var i sving, men det var ikke mulig å få nok sponsormidler på plass slik at en turde inngå avtaler med de profesjonelle skuespillerne. Vi har et håp om at det med langsiktig arbeid

og planlegging, kan bli mulig å sette opp "Jernbyrden" til neste sommer.

Men nå er det Selskabets årsmøte som står for tur. Årsmøtet vil finne sted i år som i fjor i lokalene til Lillesand Folkebibliotek. Det blir et tradisjonelt årsmøte der årsrapporter, regnskap og valg, samt innkomne saker, vil bli fremlagt. Vi håper på litt underholdning eller kåseri, og selvfølgelig må vi ha god tid til å drikke kaffe og å prate sammen.

Velkommen til Årsmøtet 2015 i Lillesand Folkebibliotek torsdag 19. mars kl. 19:00.

*Beste hilsen
Anders Bjørnholmen*

Medlemskontingenten

Ved årsslutt har vi gått gjennom alle innbetalinger av medlemskontingent. Det er slik at medlemstallet i GSS stiger jamnt og trutt, og det er veldig gledelig. Det betyr at Scott er i vinden og at interessen er økende. Men vi har en utfordring. Det er alle dem som ikke betaler kontingenten. Styret har vedtatt å sende en vennlig purringsvarsling til dem som ikke innen rimelig tid har betalt kontingenten. Det har vi ikke praktisert tidligere, men vil gjøre det fra 2015, samtidig som vi innfører medlemskort som del av giroen som går ut sammen med Treskoposten i dette nummeret, for at alle skal ha et håndfast bevis på sitt medlemskap. Pr dato har vi 469 medlemmer.

Av disse betalte 313 kontingenten i 2014. De 156 som ikke har betalt utgjør kr 31.200. Selv om kontingenten skal dekke mange typer utgifter GSS har, så tilsvarer beløpet produksjon av 1-2 bøker. Stort sett tror vi det er snakk om forglemmelser. Derfor oppfordrer vi deg som medlem til å gripe fatt i giroen som ligger i bladet og ordne kontingentinnbetalingen så kjapt som råd, så den ikke blir liggende og så glemt.

Peer Rødal Haugen

Gabriel Scott - Sørlandets første miljøverner

Av Lars Verket

Siste helgen i august fikk jeg fortelle om Gabriel Scotts miljøengasjement under Gabriel Scott-dagene. Scott har virkelig mye å bidra med i vår forståelse av natur og miljøvern. Her er et lett redigert og forkortet utdrag av foredraget:

Gabriel Scott har en unik evne til å sette ord på naturopplevelsene. De har vært mange og sterke på min padlepilegrimsferd fra Tønsberg til Nidaros (se www.padlepilegrim.no).

Å være ute over tid gjør noe med meg, og Scott beskriver dette så godt i Kilden, der han skriver om Markus:

... Han har ikke ferdes dag etter dag i sin ørlille farkost mellom to dyp uten at det har merket sinnet og rørt ved ham innerst inn.

Men, hva er det som merker og rører sinnet? Vi merker jo at padlingen og å være ute i natur gjør noe med oss, men det er vanskelig å finne ordene. Her hjelper Gabriel Scott oss, og i boka Alkejægeren har han satt ord på dette:

«Her opplevet han glædesstunder, tidløse timer saa fulde av lykke som det kan bli et menneske forundt. Han laa og ble som helt borte imellom, slap sig likesom selv ut av hænde og overgav sig til altet isteden. Vandet under ham, himmelen over ham, jorden, suset og alt som var - han kjendte sig fast omsluttet av det og fornemmet isammen med det og var ikke længer bare én. Det kunde være en vaarnat, kanskje, ærfuglen kom svømmende ind paa bukten, spovetrækket gik fløitende over han - Gud, han visste i disse nætter at han hadde gjort det eneste rette og fulgt et kald indi sig selv...»

Her er både glede, oppbrudd og naturfølsomhet. Jeg kan kjenne meg veldig igjen i dette fra pilegrimsferden. Til tider følte jeg meg helt i ett med naturen. Oppslukt av noe større enn meg selv.

Vi vet at Gabriel Scott var opptatt av filosofen Spinoza, og at han ble sett på som panteist. At Gud er naturen. I dag ville vi nok kanskje ordlagt oss litt annerledes, men det er helt uproblem-

atisk å si at Scott skildrer naturen som noe guddommelig. Derfor er det heller ikke vanskelig å skjønne at han skrev for å ta vare på den.

I Blåskjell (1923) og novellen Jogl begynner miljøverneren Scott å våkne. Han skriver:

Den menneskelige kultur er blitt en fare for menneskeheten, nettopp fordi den ikke lenger inneholder et fnugg av natur. Det er en hån mot det moderne samfunn, mot det moderne menneske som har mistet all føling med fortiden, som vil bygge på nytt uten å søke tilknytning til tidligere slektledds erfaringer, og som har undervurdert tradisjonens makt. Som den hellige Franciscus taler dikteren her til fuglene:

“Du synes den er ond og hård (istiden), men jeg kan fortelle dig det, at det er intet som jorden trenger mere enn netop en slik istid nu. En slik istid, ser du, den vilde skure kulturen av menneskene, så de kom tusen mil nærmere Gud, den vilde mase deres jernbaner og forbandede maskiner til støv, den vilde jevne deres stinkende fabrikker med jorden, deres åndløse sementklumper av byer, deres pig-trådkultur, deres kirker og fengsler og dårehuser og gi dem naturen tilbake igjen, naturen uforfalsket og ren, naturen som snart ikke mere er til.»

Dette temaet følger han opp i Alkejægeren (1933), og den starter ganske så barskt. Allerede på s. 2 står det:

“Mennesket har ... innrettet sig kunstig og lever et kunstig liv, det har mere og mere skilt lag med naturen og forskanset sig mot den på alle måter og stengt den ute så godt det kan. Det har gjort sig avhengig av tusen ting, og det har mistet tilpassingsevnen og er forunderlig hjelpeløst når det kommer ut i naturen og ikke har sine remedier med sig. Mens fuglen og selen er blitt ved sitt, har mennesket vandrete andre veier og søkt høiere mål i stedet - så tror det iallfall selv. Det har villet underlegge seg jorden, det er i stedet blitt en slave og trelle i gruber, kontorer, fabrikker, et hjul i sine egne maskiner og vil engang bli knust av dem.”

Dette skrev altså Scott for snart 100 år siden. Det er en ramsalt sivilisasjons- og kulturkritikk som er minst like gyldig i dag. Vi har fått TV, junkfood, internett, overvekt, mobiltelefon, piller for alt, trådløse nett og liv som føles mer og mer kunstige og meningsløse. Montrø hvordan Gabriel Scott ville beskrevet Kristiansand, Arendal og Sørlandet anno 2014?

De siste tiårene har den levende kystkulturen blitt byttet ut med døde kapitalpalasser. Det enkle livet er på vei ut. Nøysomheten som både Markus i «Kilden», og også Nansen promoterte, er i ferd med å bli et fremmedord.

Mennesket går under i fremskritt. I miljøkampen ser vi dette stadig vekk. Fremskrittene nulles ut og vel så det av økt etterspørsel. Produser en bil

med halvparten av drivstofforbruket, og folk kjører dobbelt så langt med dobbelt så mange biler. Teknologien er blitt vår nye avgud, og skal redde oss fra alt. Men, selv om en ting er teknologisk mulig, så behøver den slettes ikke være av det gode. I mørke stunder slår det meg at teknologien er en slags metastase. Det er ordet som brukes for ukontrollert spredning av en kreftsvulst i kroppen. Fremskrittet er ute av kontroll. Teknologien lever sitt eget liv. Vi ser dette i forhold til datadirektiv og genteknologi. I miljøpolitikken er det også teknologien som skal redde oss, men den er dessverre bare en del av løsningen!

Gabriel Scott så utviklingen av Tidsmennesket tidlig, og boka «Alkejegeren» fra 1933 avsluttes på denne måten:

Tidsmennesket jager bare videre frem, det har ikke stunder til føleri, det har annet å tenke på, og mens det tenker på dette annet, tørres det ut på sinnet og sjelen og blir hulere og tommere etter hvert - til slutt har det bare forstanden igjen.

... Tiden, tiden roper folk og tror at de rører ved nerven, det er ikke tiden det kommer an på, det er ikke tiden det gjelder, det er livet selv.

Noe som et mismot piller ved hjertet - om istiden vilde komme igjen, ønsker han, og husker havisen den gangen hvordan den skrapte holmene rene og skurte tangen og ruren vekk. Om istiden vilde komme igjen, om breen vilde ta fatt som før og skure civilisasjonen av jorden, så mennesket kunde begynne fra nytt.

I bøkene til Scott finner jeg en helt annen ydmykhet i forhold til naturen enn den generelle holdningen i dag. Mennesket er i dag satt langt over naturen, og også helt adskilt fra naturen. Mennesket er sentrum for alt, og bare de færreste ser at vi skjærer av den grenen vi sitter på når vi ødelegger naturen.

Det heter ikke menneske OG natur, men mennesket ER natur. Scotts omtale av et menneske i «Kilden» vitner også om en evig tid. En dyp tidsforståelse. Der vi er en del av et kretsløp som går langt utenfor det å være et individ. Vi er del av noe større, både før - under og etter at vi besitter dette livet vi har fått.

Et sterkt dikt av Gabriel Scott, å minnes våren 2015, 75 år etter angrepet på Norge 9. april 1940:

De kom –

*De kom med glatte broderord –
og snakket opp om rett og fred,
men hadde sine bødler med
og skjendet folk og jord.
Ja, hvor de feiret sine slag
og reiste sine telter
led æren nederlag.*

*De kom, kulturens redningsmenn
og røvet i sitt overmott
vår dyre frihet fot for fot
og gav oss tvang igjen.
En gribbeflokk i ørneham
på jakt blant våbenløse –
Europas spott og skam.*

*De kom der, Nietzsches herresæd,
germaneråndens morgengry,
og spilte opp med bombefly
og kjevlet landet ned.
Prokrustes' avl i hestehud –
det var det tyske storsinn,
det nye livsrumms gud.*

*De kom med sine skuebrød
med hanekam og hakekors,
et herrefolk, et cup de force,
den nye dagnings glød!
De slo vårt fe og åt seg mett –
så fikk den tyske blodhund
gå løs på Levi ætt.*

*Det blod fra Ahasverus' sår
har gitt det tyske skjold en flekk,
som ingen flod kan vaske vekk
de første tusen år.
Om dypest under jorden kvalt
vil ingen tunge tie
før skylden er betalt.*

*Innsendt av Kirsten og Thor Einar Hanisch.
Stein Gauslaa bekrefter etter et arkivsøk at diktet var inntatt i
Agderposten, side 2, mandag 11. juni 1945.*

Steinar Lindvigs tanker om ”Helgenen”

Prostiprest i Høvik, leder av Modums Bads institutt for sjelesorg og tidligere sjømannsprest Steinar Lindvig, ferierende i Høvåg, holdt foredrag om Gabriel Scotts ”Helgenen” fra 1936 under Gabriel Scott Dagene i Høvåg kirke 31. august 2014. Han var også ansvarlig for liturgien. Her gjengir vi en redigert versjon av foredraget.

Av Steinar Lindvig.
Ærede forsamling, Scott-venner.

Først av alt vil jeg få takke Scott-selskapet for invitasjonen til å gi denne presentasjonen av Gabriel Scotts roman «Helgenen».

Jeg ble interessert i Gabriel Scott etter at jeg ble kjent i Høvåg. I 35 år har jeg hver sommer og deler av året tilbrakt i Høvåg. Allerede det første året ble jeg oppmerksom på minnesmerket utenfor kirken. Nysgjerrigheten ble ytterligere pirret ved at jeg i ti år arbeidet som sjømannsprest og i enda flere år vært engasjert i Sjømannskirken, hvor Gabriel Scotts far var ansatt i Leith og i London. Mange ganger har jeg stanset opp ved bildet av Svend Holst Jensen på Sjømannskirkens hovedkontor hvor de første sjømannsprestene er avbildet.

Romanen «Helgenen» kom i 1936. Nyttårsaften 1935 hadde Gabriel Scott fått innvilget Gyldendals Legats Stipend for 1936 pålydende kr. 5.000, som snur opp ned på Scott-familiens tilværelse for en stund. Scott vil svært gjerne tilbake til sitt kjære Dinkelsbühl, og i 1936 reiser Birgit og han og Dag. De bor igjen i det gamle tårnet, og her blir «Helgenen» til i sin helhet. Scott selv anså siden «Helgenen» for å være en av de aller beste bøkene sine, for ikke å si den beste» skriver Dahl i Biografien fra 1998. (Dahl, s. 247-48).

«Helgenen» er boken hvor Scott redegjør for sitt forhold til kirke, kristendom og tro. Arne Beisland skriver i boken om Scott i 1949 (side 146-154) at verket har et mystisk-religiøst hovedmotiv. Innledningen av Mester Eckhardt setter oss på sporet av gjennombruddet mot en større verden, om å bli rykket opp over alle engler og at «han og Gud blir ett.»

Jeg har ikke tenkt å gi en presentasjon av bokens fortelling fra begynnelsen til slutt. I stedet vil jeg gå inn på hva som er bokens hovedtema, nemlig grensesnittet mellom natur/overnaturlig, sanselig/oversanselig, materie/mysterium. På denne måten håper jeg

å vekke appetitten og nysgjerrigheten slik at den enkelte av dere enten leser boken for første gang eller tar den fram igjen. Historien og dramatikken, menneskene og deres skjebne er minst like gode i Helgenen som i andre av Scotts romaner. Boken er både dramatisk og gripende.

Metoden jeg har valgt i tilnærmingen er at jeg gjennomgår de viktigste monologene og dialogene Scott formulerer i boken. Dessuten er hovedpersonen Evens egne refleksjoner vesentlige for å forstå hans oversanselige gaver. Boken har en meget spennende historie og fortelle.

Jeg håper gjennomgangen vil hjelpe oss å forstå Gabriel Scott skal vi kalle det teologi. Jeg vil hevde at i «Helgenen» åpenbarer Gabriel Scott på en særlig måte hans syn på mennesket, tilværelsen og hans teologiske eventuelt ikke-teologiske standpunkt. Dette siste er nemlig «rosinen i pølsa». Er det noen teologi eller lære om gud i boken eller er Gabriel Scott når alt kommer til alt ateist?

Var Gabriel Scott kristen? Regnet han seg selv som kristen? Min nylig avdøde professor Jacob Jervell – jeg ser ham for meg når han tok av på forelesningene og vi fikk inntrykk av at han hadde møtt Jesus ansikt til ansikt, eller når han fikk de nytestamentlige skriftene til å lyde som evig aktuelle skrifter. Lent langt utover kateteret for å understreke sine konklusjoner. Slik overøser han Gabriel Scott med bibelske metaforer og konfesjonell kristen tenkning. Jervell har skrevet om dette i et av sine foredrag i «Gud velsigne Vårherre» Gabriel Scott som teolog? Utgitt av Scott-selskapet i 2003.

Jeg må innrømme at jeg er mer skeptisk enn min professor. Jeg mener at skal vi ta Scott på alvor må vi bruke det språk og de forestillinger han selv bruker. I min gjennomgang av passasjer i «Helgenen» mener jeg å kunne hevde at Scott om «gud» mener at han er å finne i sin skapning og fremstår sammen med sin skapning. Han er likevel ikke ateist – men en luring.

Steinar Lindvig, liturg og foredragsholder

Som påvist i brevvekslingen med Illit Grøndahl sier han uttrykt at henrykkelsen ikke er teologi – altså – lære om gud, den avslører tilværelsen helt, så det ingen hemmeligheter var, og NB! Ingen guder, bare fred og lykke. Hadde han stoppet der, hadde han gjennomført sitt prosjekt som ateist eller panteist, men han legger til «og gud» (guddom er bedre). «...bare fred og lykke, og gud (guddom er bedre)».

Gudstroen kan ingen ta fra Gabriel Scott, men det er en gud med liten «g» (guddom er bedre) og henrykkelsen er TEO-isme. Med egne ord har han også sagt: «Alt er i gud».

Jeg har gjennom 32 års prestetjeneste møtt svært få som har hatt en dogmatisk gjennomtenkt tro. Jo, de har nok kunnet istemme trosbekjennelsen, men den enkelte kristnes tro fremstår som regel fragmentarisk. I sjelesørgeriske samtaler har ofte oppgaven vært å bygge sammen fragmenter av tro til en meningsbærende bilde.

Gabriel Scott er i denne sammenheng svært reflektert og konsekvent. Hans mennskesyn, forhold til naturen og miljøet bør fremdeles være pen-

sum i alle våre kirker og menigheter. Kirkekritikken hans er både interessant, bitende og viktig. Scotts kritikk er bitende og han må også tåle systematisk kritikk. Det var Martin Luther som lærte oss nettopp dette: Kirken må alltid være under kritikk og reformasjon. Scott er derfor en markant bidragsyter for kristenlivet både på her på Sørlandet og i Norge for øvrig. Skulle gjerne hørt ham på Kirkemøtet! En scene fra boken som jeg garantert kommer til å ta med meg er fra bokens siste side. Det er juledag. Even har kledd seg til høytid og sitter i kirkebenken:

«Salmesangen løftet seg omkring, det løste så lint opp for ham, han trakk seg litt lenger inn i stolen for å skjule bevegelsen sin. Det var så vakkert, syntes han, det grep ham like i hjerteroten, så det gjorde rent vondt i brystet. Han merket at gråten sprengte på, alterblussene ble så store, øynene fløt over av vann – det brøt lyset i tusen små stråler og strødde det ut over alt som var. Det vakte et minne hos ham, den natten for lenge siden, da trær og busker lyste i mørket, og plutselig sprang det et bilde opp i ham – det tynne, glødende blomsterbegeret med det lille insektet oppi. Det lå tålmodig og stille på bunnen, det kjente at dets time var kommet og gav seg villig inn under loven og beredte seg til å dø. Nesten uten å vite om det bøyde han hodet fram mot panelet og trakk benene inn under seg likesom insektet hadde gjort. Enda kunne han skimte blomsten, den glødet en tid mot øyet hans mens den langsomt fløt sammen med mørket inntil den slokket stille ut...»

Vakrere har ingen beskrevet døden. Jeg kommer garantert til å legge dette bildet blant gode ting å si i fremtidige begravelser.

Takk for oppmerksomheten.

(Hele talen vil senere bli lagt ut i sin helhet på Scott.no).

Kirsten og Thor Einar Hanisch

Musikere under gudstjenesten var Jenny Zithulele Haugen, cello. Gabriela Csepregi, solosang. Kirsti Pedersen Haugen (utenfor bildet) spilte piano/orgel

Jan og May Scott (til høyre) og Helge og Ingrid Scott var tilstede på Scott-dagene her utenfor Høvåg kirke sammen med lederen Anders Bjørnholmen.

OPPFORDRING! For rask kommunikasjon med Selskabets 469 medlemmer om nye arrangementer m.v., mail da inn din e-postadresse til Peer Rødal Haugen, post@peers.no

Gabriel Scott hyppig gjest i juleheftene

En bibliografi av Tom Brenne

Med mange utfyllende opplysninger om tidligere og seinere utgivelser ved Arne Henriksen og Harde Johannessen. Tre henvisninger merket med * hentet fra Ingrid Terland: *Agder-forfattere gjennom tidene. En bibliografi. Del 1. Forfattere født før 1900 (1988)*.

Gabriel Scott var blant de forfattere som skrev mye i juleheftene, selv om det er forfattere som skrev tre, fire ganger så mye. Mange av bidragene hans ble her publisert for første gang.

Nedenfor er angitt tittel på Scotts bidrag samt utgivelsesår og navn på juleheftet. Dataene er samlet i forbindelse med utgivelse av boka *Norske julehefter. De litterære juleheftene fra 1880 til i dag* som jeg fikk gitt ut på Messel Forlag i 2009. Som et tillegg har jeg tatt med julehefte-bidrag av hans mor Caroline Schytte Jensen og hans sønn Erik Valdemar Scott. I tillegg til juleheftene har jeg også tatt med bidrag i *Brandmannens sommernummer* og bladet *Landkjenning* som muligens ikke er et julehefte.

Dataene stammer fra gjennomgang av Nasjonalbibliotekets samling på anslagsvis 20 – 25 000 julehefter, min egen samling og noen julehefter fra andre biblioteker. Nasjonalbibliotekets samling er ikke helt komplett, f.eks. når det gjelder Brannmannens sommernummer, så det kan muligens finnes noen få titler til. De vanlige ukebladene og de fleste vitighetsbladene julenumre er ikke gjennomgått.

Det er også tatt med hvor julehefte-fortellingene seinere er publisert, eventuelt hvor de er hentet fra. Noen dikt/fortellinger er foreløpig ikke publisert andre steder.

Hvem som har gitt ut juleheftene og hvor lenge de har kommet ut kan du finne på www.ask.bisys.no.

Gabriel Scott som redaktør

Børnenes juleaften 1901-04.

Julehelg. Med i redaksjonsrådet 1918.

Redaktør var Jens Thiis.

Bidrag av Gabriel Scott

Aften, *dikt*. Juleaften 1903. Fra *Digte* (1894).

Agder, *dikt*. Se *Vestland*.

Albert Schweitzer. Soloppgang 1952.

Ariels Ø. Juleaften 1899. Trykt i *Sverdlijer* (1912).

Armodens Engel. Folkebladets julenummer 1908.

Ballongen. Brandmandens julenummer 1931. Brandmannens sommernummer 1949. Akkurat julenummer 1956. Fra *Sjøpapegøier* (1908).

Bedstefars fødselsdag (frittstående fortelling om Hollender-Jonas og bestefar, ikke trykt i bok). Børnetidendes julebog 1912.

Bertel Baadfant/Bertel Båtfant. Helg 1904. Juleskibet 1947. Trykt i *Sjøpapegøier* (1908).

Da Benjamin skulde gjøre byen en tjeneste. Jul i Norge 1914. Trykt i *Blaaskjæl* (1923).

Da Orginius krympet støvlerne sine. Julehelg 1913. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

De underjordiske i Topdal. Blant annet Flekkefjordspostens julenummer 1916. Juleheftet er identisk med en rekke andre julehefter samme år, bortsett fra tittel og annonser. Samme som *Flyttefolkene eller den omvendte verden* i Jan Hjurings fortellinger i *Det spøker* (1911).

Den som er liden. Børnenes juleaften 1902. Trykt i *Far sjøl i stua* (1903) med tittel *Ole og Kristian*.

Der var tre Søstre, *dikt*. Folkebladets julenummer 1904.

Trykt i *Sverdlijer* (1912), *Digte: Et utvalg* (1919) og

Årringer (1945) med tittel *Balladen om de tre søstre*.

I sin bok *Et år i Rom* (1935) omtaler Ella Anker tittelen på diktet som *Skogens hevn* og forteller at de sang det på Gabriel Scotts egen melodi. Boka har handling fra 1906 da også Scott var i Roma.

Det evige under. KFUK-speidernes Blads julenummer

1969. Norges jul (Nordmannsforbundet) 1980. Fra

Emanuel (1922), kapittel 9. Står også i antologien *Små-troll i ord* (1979) redigert av Yngvard Ustvedt.

Det flyvende bord. Børnenes juleaften 1903. Bok av samme navn 1905.

Det første bud, skipper Terkelsen fortæller. Jul i Norge 1922. Juleskibet 1945. Trykt i *Skipper Terkelsens levnetløp* (1935).

Det gylne evangelium. Julefest 1968. Soloppgang 1970. Utdrag fra bok av samme navn.

Det røde æble. Børnenes juleaften 1901. Trykt i *Trip-Trap-Træsko* (1902).

Det stunder mot høst. Brandmannens julenummer 1944. Fra *Kilden* (1918).

Dit Øies blanke Ædelsten. Folkebladets julenummer 1899. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903) og *Årringer* (1945).

En forunderlig historie om en mand, en kone og en gris. Juleaften 1904.

En gammel vinterhistorie. Julehilsen (J.M. Stenersens Forlag) 1918. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

En gammeldags julaften. KFUK-speidernes Blads julenummer 1949. Trykt i *Sanketeina 1* (2013).

En Grævlingjagt. Hjemmenes Vel julenummer 1918. En noe bearbeidet utgave fra *Jagtjournalen* (1901).

En julegave (Nu er det Tullas anden Jul), *dikt*. Av G. S. Børnetidendes julebog 1910.

En historie fra toldbua. Julen (Riksmålsforbundet) 1929.

En liten juleengel (Forlængst er alle lysene I juletræet slukket), *dikt*. Av G. S. Børnetidendes julebog 1910.

En tusindaarig By. Norsk Familie-Journals julenummer 1907. Reiseskildring fra Dinkelsbühl i Bayern.

En tyrefektning med klovner. Tyrihans julenummer 1924.

Erik. Magnes julenummer 1913. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

Even Sandsigers syn/Even sannsiers syn. Julen (Riksmålsforbundet) 1928. Jul i Rogaland 1946. Juleskibet 1947.

- Far Johannes, kjenner du meg? Soloppgang 1957. Norges jul (Nordmannsforbundet) 1970. Trykt i *Sanketeina 1* (2013). Kapittel 13 i *Det gyldne evangelium* (1921).
- Fiskeren Markus. Ungbirken julenummer 1926. Brandmannens sommernummer 1944. Fra *Kilden* (1918).
- Fiskerivisen (Den fiskers liv og levned). Julehelg 1925. Trykt i *Årringer* (1945). Står også i antologien *Sørlandet synger sanger* ved Herman Smitt Ingebretsen (1947).
- Folkevisen (Gud lade min stille lykke). Urds julenummer 1911. Trykt i *Sverdlijer* (1912), *Digte: Et utvalg* (1919) og *Årringer* (1945).
- Fyrvokteren på Vindholmen. Julefest 1964. Kapittel 11 i *Vindholmens beskrivelse* (1919).
- Godnatsangen (Godnat, små fugle i kjær og lund). *Mel.: Mariane Jenssen. Urds julenummer* 1922. Noen vers fra Jernbyrden II, *Enok Rubens levnetsløp: En saga om Fædrelanssind* (1917). Ny melodi av Daisy Heitmann i *Sørlandsheftet* 1927.
- Graatass. Børnetidendes julebog 1910. Del av *Sølvfaks* (1912). Katten nytt navn, ellers identisk.
- Graatass, av en skovkats levnetsløp. Børnetidendes julebog 1911. Del av *Sølvfaks* (1912). Katten nytt navn, ellers identisk.
- Graaveir, *dikt*. Folkebladets julenummer 1912. Trykt i *Sverdlijer* (1912).
- Hvad vil De nødigst undvære på julebordet? *Enquete*. Julebordet 1936.
- Hvorledes Vårherre og St. Peter kom til å begynne sin vandring. Jul med barna (Steinerskolen) 1986. Fra *Det gyldne evangelium* (1943), første kapittel.
- Høstvers. Juleaften 1903. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903). Sør i Skjærene, CD med musikk av Jon Kleveland 1998.
- Jahn Hjurings fortellinger. Jul i bygden 1929. Fra *Det spøker* (1911).
- Jonas Pilts forunderlige reise til Holland eller en ny historie om Terje Vigen. Børnetidendes julebog 1907. Del av *Hollænder-Jonas* (1908).
- Josef Calderons mærkværdige hændelse i Mosambik. Børnenes juleaften 1904. Skrevet under pseudonymet Finn Fogg. Trykt i *Pider Ro's historier* (1905).
- Jul (Nu breder sig atter), *dikt*. Børnenes juleaften 1898.
- Jul (Der kommer en smilende gjæst hvert aar), *dikt*. Barnas juleroser 1913.
- Jul i havnen. Røde Kors julehefte 1926. Fra *Sjøpapegøier* (1908). Norges jul (Nordmannsforbundet) 1977. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).
- Julesne (Aa, kan du huske i vor glade barndom), *dikt*. Hver 8de dag julenummer 1908.
- Juletræet. Jul i Norge 1916. Speiderens julenummer 1924.
- Jægerlatin. Tyrihans julenummer 1923. Kapittel med samme navn i *Hellig tre konger* (1900).
- Kaptein Børresens Englandsfærd. Julehelg 1916. God jul (Dyrebekyttelsen/Mittet) 1935. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).
- Kassetassen. Børnetidendes julebog 1905. Trykt i *Pider Ro's historier* samme år.
- Kilden, siste kapittel av boka. Julefest 1959.
- Kirsten Jordbærpике, *dikt*. Norges jul (Nordmannsforbundet) 1981. Fra *Digte: Et utvalg* (1919) Også trykt i *Årringer* (1945). Melodi fra 1948 av Sigrd Arneberg.
- Sør i Skjærene, CD med musikk av Jon Kleveland 1998.
- Kistefornøiels. Jul i Norge 1915. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).
- Kjærlighedsvisen (Jeg gik og lo), *dikt*. Vaarsols julenummer 1896.
- Knut Hamsun 1859-1919, *dikt*. Julen (Riksmålsforbundet) 1919. Trykt i *Digte: Et utvalg* samme år.
- Kongebaaten. Juleroser 1920. Trykt i *Blaaskjæl* (1923).
- Lille velsignede barn i vuggen. KFUK-speidernes Blads julenummer 1960. Fra *Emanuel* (1919).
- Markus' funderinger. Juleskibet 1944. Fra *Kilden* (1918).
- Maurene i Alhambra. Urds julenummer 1927. Trykt i *Sanketeina 1* (2013).
- Min lykke, *dikt*. Juleskibet 1966. Trykt i *Sverdlijer* (1912), *Digte: Et utvalg* (1919) og *Årringer* (1945) med tittel *Gud lade min stille lykke*.
- Min morsomste og lykkeligste jul. Husmødrenes jul 1953.
- Minen. Jul i Norge 1919. Trykt i *Blaaskjæl* (1923).
- Nils Punktlig og klokkene hans. Landkjenning 1930. Fra *Det spøker* (1911). Også trykt i *Magasinet* nr. 49-1964*.
- Nisser. Jul i bygden 1926. Fra *Det spøker* (1911).

Tom Brenne, Peer Rødal Haugen og Arne Henriksen under Gabriel Scott Selskabets møte i Grimstad hvor temaet var Scott i juleheftene. Tom Brenne har skrevet et stort verk om norske litterære julehefter.

Norsk jul i nødstider. Skildret av norske diktere. Mest av Falkberget og Duun. Ti linjer fra *Jernbyrden*. God jul (Fremst Forlag) 1957.

O Moder Jord, *dikt*. Folkebladets julenummer 1903. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903).

Oldermann Bies gigtmecicin. Jul i bygden 1921. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

Omkring århundreskiftet. Erindringer av Hans Seland, Sigurd Mathiesen, Gabriel Scott og Johan Falkberget. Scotts bidrag med tittel *Rundt nittiårene*. Julehelg 1947. Scotts bidrag også trykt s. 72-79 i boka *Gabriel Scott. Et levnedsløp* av Truls Erik Dahl. Juni Forlag 1998.

Onkels hummerteiner. Julen (Riksmålsforbundet) 1926. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

Pan og Nini. Børnetidendes julebog 1908. Trykt i førsteutgaven av *Sølvfaks* (1912).

Pehrson Praten og «Skjæra» og Stabburet paa Ve. Julekveld 1910. Trykt i *Det spøker* (1911). Seinere publisert som Stabburet på Ve, se denne.

Pigen i Taarnet, *dikt*. Juleaften 1898. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903).

Potto. Børnetidendes julebog 1904. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

Pukkelen, *et brudstykke av en komedie*. Julen (Riksmålsforbundet) 1923. Del av bok av samme navn utgitt 1949.

På lysttur med tollbua. Julen (Riksmålsforbundet) 1934. Trykt i *Skipper Terkelsens levnetsløp* (1935).

“Robinson Crusoe”. Børnenes juleaften 1898. Kapittel i *Hellig tre konger* (1900) og i *Trip-Trap-Træsko* (1902).

Simen Bliksunds aabenbaring. Hvepsens julenummer 1913.

Skarvholmen. Jul i bygda 1948. Fra *Vester i skjærene* (1896). Tidligere trykt i Christianssands Tidende 11 og 12/8- 1894, Kragerø Tidende 14 og 16/8- 1894 og Den vestlandske Tidende 30 og 31/8- 1894.

Skipper Terkelsen forteller. Brandmannens julenummer 1946. Se *Det første bud*.

Skipper Tørres Aanensen på frierferd. Juleskibet 1942. Tidligere publisert som Sur Melk og Kjærlighed, se denne. Også publisert som *Tørres i Humør* (1913).

Skipet som aldri kom igjen. Juleskibet 1957.

Skjærsild. Kristiania-jul 1909. Trykt i noe omarbeidet utgave i *En drøm om en drøm – Våren* (1940, side 152 – 163).

Skrædder-Tobias og spøkelserne, historier fra det gamle prestegaardskjøkken. Børnetidendes julebog 1909. Trykt i *Det spøker* (1911) med tittel Skrædder-Tobias og spøkelserne. Røde Kors julehefte 1924. Skredder-Tobias og spøkelsene. Redningsskøyta/Kystvakt 1947. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

Skrømt. Jul i Norge 1912. Trykt i *Blaaskjæl* (1923).

Sku ikke fisken på skinnen (Torsken er graa og hvillingen hvid), *dikt*. Brannmannens sommernummer 1958. Fra *Blaaskjæl* (1923), der med tittel Fiskevise. Også trykt i *Stangfiskeren* 1959 (Oslo sportsfiskeres årbok) med tittel Fiskervisen.

Sommer ved Jomfruland (Lunden står sort mot himlen og drømmer), *dikt*. Brannmannens sommernummer 1957. Fra *Siv. Nye digte* (1903), der med tittel Relief. Trykt med tittel *Jomfruland. Relief i Digte: Et utvalg* (1919) og *Årringer* (1945).

Sommervise. Julen (Riksmålsforbundet) 1931. Fra *Siv.*

Nye Digte (1903). Står også i *Presse-glimt Aust-Agder journalistenes jubileumsnummer* 1939, i antologien *Ja vi elsker Norge* i dikt ved Rolf Thesen (1941) og i antologien *Sørlandet synger sanger* ved Herman Smitt Ingebretsen (1947). Sør i *Skjærene*, CD med musikk av Jon Kleveland 1998.

Stabburet på Ve. Jul i bygden 1925. Tidligere publisert som Pehrson Praten og «Skjæra» og Stabburet paa Ve, se denne.

Storebror og lillebror, *dikt*. Børnenes juleaften 1904. Trykt i *Årringer* (1945).

Sur Melk og Kjærlighed. Norsk Familie-Journals julenummer 1908. Trykt i *Blaaskjæl* (1923). Seinere publisert som Skipper Tørres Aanensen på frierferd, se denne.

Syvstjernen, *dikt*. Folkebladets julenummer 1900. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903).

Sørlandet. Indtryk-Stemninger-Billeder. Julehelg 1922. Trykt i *The American-Scandinavian Review* 1927* med tittel *The Sørland: Impressions, moods, pictures*. Trykt i *Agdesiden : Sørlandet, slik Gabriel Scott så det* (2010).

Ternen. Solhverv (Manny Altern) 1931. Brannmannens sommernummer 1966. Fra *Blaaskjæl* (1923).

Tigern paa Langholmen. Julehelg 1923. Trykt i *Blaaskjæl* samme år med tittel *Tigern*.

Til en kirkestatsraad, *dikt*. Jule-Blinken 1917. Fra *Sverdliker* (1912).

Til min katt! *dikt*. God jul (Dyrebeskyttelsen/Mittet) 1930.

Treet (Jeg tror jeg aldri vil få se), *dikt av Joyce Kilner oversatt av Gabriel Scott*. Redningsskøyta/Kystvakt 1951.

Treet (Der står det gamle tre), *dikt*. Husmødrenes jul 1968. Fra *Digte: Et utvalg* (1919) med tittel *Træet*. Står også i *Årringer* (1945). Tonesatt av Åge Myklebust 1945.

Treskonissen på Kjellingland. Redningsskøyta/Kystvakt 1948. Står også i antologien *Nissehistorier* (1953) utgitt

av Grafisk Forlag. *Trykt i Sanketeina 2* (2014).

Truls baatmands store opplevelser/ Truls Båtsmanns opplevelser. For Alle's julenummer 1924. Røde Kors julehefte 1924. Redningsskøyta 1946. Magasinet 51/52-1964*. Trykt i *Sanketeina 2* (2014).

Tusmørkesangen/Tusmørkesangen, *dikt*. Sørlands-jul 1924. Norges jul (Nordmannsforbundet) 1978. Fra *Sverdlijer* (1912).

Ulveslaget, fra "*Jernbyrden*". *Sørlands-jul* 1924.

Utvandrerne. Magnes julenummer 1910. Trykt i *Sanke-teina 2* (2014).

Vesper, dikt (Min slanke myrt, min hvide skat). Juleaften 1896. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903). I *Årringer* (1945) er trykt et annet dikt med samme tittel.

Vestland (Jeg vet en øde, mægtig kyst), *dikt*. Juleaften 1904. Julehilsen fra Flekkefjord 1958 og 1977 med tittel Agder. Trykt i *Sverdlijer* (1912) med tittel *Vestland* og i *Digte: Et utvalg* (1919) og *Årringer* (1945) med tittel Agder. Står også i antologien *Ja vi elsker Norge* i dikt ved Rolf Thesen (1941) og i antologien *Sørlandet syn-ger sanger* ved Herman Smitt Ingebretsen (1947). Sør i Skjærene, CD med musikk av Jon Kleveland 1998.

Vidunder får vinger. Julefest 1955. Fra kapittel XXII i *En drøm om en drøm – Våren* (1940).

Vinter, dikt. Børnenes juleaften 1901. Trykt i *Siv. Nye Digte* (1903). Sør i Skjærene, CD med musikk av Jon Kleveland 1998.

Vuggevise (Nu vil jeg dig fortælle saa sødt et Eventyr), *sang med noter*. Urds julenummer 1902. Ord av. G. S. i innholdsfortegnelsen. På notene står S.G. Melodi av Caroline Schytte Jensen. Versene tidligere trykt i Urd nr. 17-1900, da også undertegnet S.G. og med angitt melodi *Eg ser deg ut for Gluggen*.

Gabriel Scotts sønn Erik Valdemar Scott
 Brevene. Sjømannspostens julenummer 1932.
 Da lyset gikk. Skib o hoi julenummer 1931.
 Den siste jul. Vor Tids julenummer 1932.
 Du veid me og dæ. Hjemlandsjul 1933.
 En julekveld. Sjømannspostens julenummer 1934.
 En tam skjære. Hver 8de dags julenummer 1908.
 Gjøkuret. Sjømannspostens julenummer 1933.
 Juleflua. Skib o hoi julenummer 1933.
 Kapteinens datter. Sjømannspostens julenummer 1931.
 Plikt. Skib o hoi julenummer 1932.
 Ragnhild Plassen og kongesønnen. Julehilsen til mor 1934.
 Skarfjelljutulens nyttårsgrøt. Tidsfordrivs julenummer 1933.
 Stua ved Rugessjøen. Julekveld 1946.

Gabriel Scotts mor Caroline Schytte Jensen
 Da jeg blev presentert for kong Oscar. Hver 8de dags jule-nummer 1913.
 Forbuden frugt. Hver 8de dags julenummer 1920.
 Juleminder fra Scotland Hver 8de dags julenummer 1912.
 Kirkens hus" paa utstillingen. Hver 8de dags julenummer 1915.
 Minder om fru Laura Gundersen. Hver 8de dags jule-nummer 1919.
 Møimesse, *salme med noter*. Hver 8de dags julenummer 1917.
 Paa heia, under mobiliseringen. Hver 8de dags jule-nummer 1914.
 Umkkwelantaba. Hver 8de dags julenummer 1917.
 Aaselill. Urds julenummer 1925.

Vet du at

- trubaduren Frik Hougen på Helløya, sønn av selveste NRK pioneren Julius Hougen, har sittet på fanget til Gabriel Scott og har tisset i buksa i sakens anledning
- at Frik med referanse til sin far stadfester at begrepet Sørlandet ble til i samarbeid med Gabriel Scott. "Vilhelm Krag forteller hvor Sørlandet ligger, Gabriel Scott hva Sørlandet er", sier Frik
- at Frik, som selv synger Gabriel Scott, er veldig svak for Øyvind Smestad når det gjelder viser i Gabriel Scotts ånd
- Solveig Botnen Eide i Lillesand Kirkeakademi forteller at akademiet har glede av å gi Scott-bøker som belønning til foredragsholdere der og at gavene mottas med glede
- det har også Agder Vitenskapsakademi gjort i mange år i Byhallen i Kristiansand med samme effekt
- skuespilleren Lars Emil Nielsen, akkompagnert av Jo Eskild, har høsten 2014 gledet mange med en artig Pider Ro forestilling i historiske omgivelser på Hotel Norge i Lillesand, sier hotellets Beate Holm Tøpfer på tråden til Høvågavisa
- flere enn Ole Geir Feste og Lars Emil Nielsen, blant dem professor Bjarne Bjorvatn som aktør, er fascinert av Pider Ros opplevelser av merkelige tildragelser til lands og til vanns

(k&te)

Gabriel Scott jobbet mye med teksten også som ung - novellen ”Skarvholmen” som eksempel

Gabriel Scott gjorde store endringer i teksten i mange av sine bøker, etter at de hadde vært trykket for første gang. Det er vel et av kjennetegnene på en god kunstner at en ofte ikke sier seg fornøyd med det første resultatet. For Scotts del var det også tidsnød. Boka måtte bli ferdig til julesalget, selv om teksten følte uferdig. Derfor ser vi ofte endringer i senere opplag.

Jeg fordyper meg for tiden i Gabriel Scotts ungdomstid fra 1890 – 1894 og har i den forbindelse gått gjennom 30 aviser fra Mandal til Oslo. I Scotts tredje bok *Vester i skjærene* (1896) finner vi novellen ”Skarvholmen”. Etter novellen står det at den er skrevet i ”Høivaag i August 94”. Jeg har funnet novellen i tre aviser i august 1894, og fikk lyst å sjekke om Gabriel Scott hadde gjort noen endringer til bokutgivelsen to år senere, altså fra han var 20 til han var 22 år. Om hans poetiske delirium fra barndommen var blitt lutret og rensket. ”Skarvholmen”-teksten er også interessant fordi Tom Brenne har funnet den igjen i juleheftet ”Jul i bygda” fra 1948. Så da kunne jeg sjekke om den 74-årige Scott hadde endret på sin ungdomstekst.

”Skarvholmen” ble skrevet for *Christianssands Tidende* hvor den stod 11. og 12. august 1894. Den stod i *Kragerø Tidende* 14. og 16. August, og i *Den vestlandske Tidende* (i Arendal) 30. og 31. august. Historiene i avisene er identiske, bortsett fra til sammen syv små skrivefeil. I avisene er novellen delt i to og fordelt på to dager. Det var Scott selv som bestemte hvor historien skulle deles opp, for den er delt på samme sted i alle tre avisene.

Jeg oppdaget raskt at Scott hadde gjort masse små endringer fra 1894 til 1896. Han har virkelig jobbet med teksten. Der er ingen strukturendringer i historien, men en hel skokk med ord og uttrykk som er endret. I tillegg er rundt 20 setninger skrevet om, to små avsnitt er slått sammen, og enkelte setninger og setningsemner er strøket. Teksten er også forandret fra mer dansk språk i 1894 til mer norsk i 1896. Slik er for eksempel stor forbokstav i substantiv fellesnavn fjernet. Her er et av avsnittene som eksempel.

Skarvholmen i Kragerø

Tidende 14. og 16. august 1894

Skarvholmen i Den vestlandske

Tidende 30. og 31. august 1894

Fra avisene 1894

Mod Midnat stod Havet i et eneste Kog omkring dem. Sjøgten havde de maattet trække langt op paa Holmen, forat Sjøen ikke skulde skamfere den. I Bergsprækkerne hylede Stormen, mens en tæt Støvregn stadig indhyllede dem. Gutten laa sammenkrøbet og blaaafrossen i et Hul i Fjeldet og smaasutrede og skalv mens Vinden rev og ruskede i de gjennemvaade Klæder. Men Tobias stod og støttede sig mod Geværet med et mørkt Udtryk i Ansigtet og saa udover.

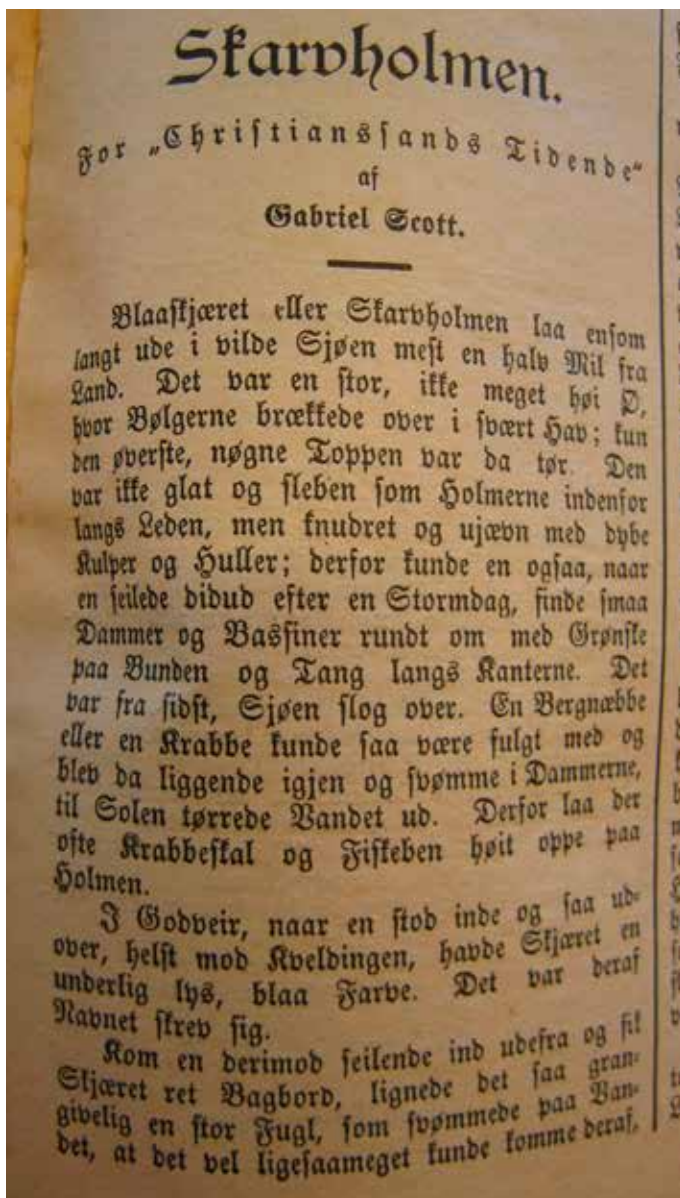
Fra Vester i skjærene 1896

Mod midnat laa havet i et eneste kog omkring dem. Sjøgten havde de maattet slæbe langt op paa land, forat sjøen ikke skulde slaa den fordærvet. Og i bergsprækkerne hyled stormen, mens en fin støvsky stadig stod omkring dem. Gutten laa sammenkrøbet () i et hul i fjeldet og graat og skalv, mens vinden rev og rusked i de gjennemblødte klæder.

Men Tobias stod og støtted sig til bøssen med et mørkt udtryk i ansigtet og saa udover.

Skarve-bilde: av Beate Strøm Johansen 2002

Jeg var spent da jeg så skulle sammenligne med juleheftet fra 1948. Teksten var sikkert forandret til det ugjenkjennelige. Men hva fant jeg? Den var nesten identisk! Kun fire setninger er strøket, tre endret og to lagt til. Og kun tre ord er strøket og fem endret, i tillegg til at språket var modernisert. Den 74-årige Scott har stort sett vært fornøyd med sitt ungdomsarbeid.

Og så fant jeg noe som var morsomt, i alle fall for meg som er språkinteressert. Det er to steder der Scott i 1948 har gått tilbake til den opprinnelige teksten fra 1894. Er det ikke slik med gode kunstnere? En prøver ut forandringer og ofte komme en fram til at det første var best allikevel.

1894: Det er nu flere Aar siden, dette hændte.

1896: ... hændte sig.

1948: ... hendte

1894: "Far!" raaber Datteren blek efter ham.

1896: ... raabte

1948: ... roper

Vester i skjærene (1896) med novellen "Skarvholmen" er trykket opp igjen av Gabriel Scott Selskabet og er på lager.

Harde Johannessen

Skarvholmen i Christianssands Tidende 11. og 12. august 1894

Forlaget

GSS-forlaget har hatt sitt mest aktive år noen sinne. I løpet av året har vi lansert ikke mindre enn 8 titler, samt et reopplag (300) av Sanketeina 1, altså egentlig 9 utgivelser. De andre titlene i 2014 er Fugl Fønix, Lillehavns mysterier 1 og Lillehavns mysterier 2. Disse tre kom ut til årsmøtet i mars 2014. Ved juletider kom vi ut med hele fem titler. Det var Skipper Terkelsens levnedsløp og Det gyldne evangelium, som vi var utsolgt for av de innbundne utgavene. De er nå kommet i paperback, i samme design som de øvrige siste utgivelsene fra forlaget. I tillegg kom Sanketeina 2, Sven Morgendug og Hyrden.

Det at vi kom med så mange titler samtidig førte til at bøkene hver for seg ikke hadde like høye salgstall som vi hadde med f.eks. Sanketeina 1. Men totalt har boksalget i 2014 vært tre ganger så høyt som i 2013. Tre tusen bøker gikk ut fra lager/kommisjonsbeholdninger i 2014.

Det er veldig bra! Strategien vi følger er å komme ut med hele Scotts forfatterskap på nytt så fort som mulige, ved å trykke mindre opplag og heller trykke reopplag av dem som blir utsolgt. Så snart det er penger i forlagskassa, går vi løs på en ny bok eller to. På den måten kan vi mye raskere nå målet om å republisere alle Scotts bøker-raskere enn han selv skrev dem! For de som kommer på årsmøtet har vi et par godbiter på lur!

Peer Rødal Haugen

Scott og Feste

– to fortreffelige fortellere møtes igjen og igjen

Det er en fest å oppleve det sterke og livgivende engasjementet skuespilleren Ole Geir Feste i mange år har hatt for Gabriel Scotts litteratur. Det har forsterket seg ytterligere i flere forestillinger gjennom hele 2014, og nå også i 2015. Og det til og med i Sørlandets egen storstue Kilden, som gir oss alle glade assosiasjoner til Scotts storverk om Fiskeren Markus.

I dette innlegget i Treskoposten skal vi fange opp noe av det Kristiansands - pressen har skrevet om Ole Geir Festes Scott- relaterte prestasjoner i det siste. Fædrelandsvennens teateranmelder Emil Otto Syvertsen skriver så godt om disse ved utgangen av året 2014 at vi bare må unne oss å sitere han på direkten:

”To fortreffelige fortellere møtes i denne teaterforestillingen. Gabriel Scott er den ene, Ole Geir Feste den andre. Scott utgav samlingen Blaa-skjæl i 1923. ”Det er bilder fra en annen tid, men jeg synes de er fine” sier Feste i programheftet. Og fine blir de også på den intime scenen i det fordums staslokale i Høvågs herredshus.

Ofta nok har Ole Geir Feste vist at han er en dyktig forteller. Mange husker ham i Pider Ros historier. Han har hatt mang en høytlesing av Kilden, har brakt liv til Skipper Terkelsen, og har vært med i Scott/Belsviks Jernbyrden.

Nå føyer han nok en suksess til sin Scott-serie. Tre fortellinger: Kongebaaten, Sur melk og kjærlighet før pause, etterpå den burleske 17-mai-historien Da Benjamin skulle gjøre byen en tjeneste. Her skal, naturlig, ingen handling refereres. Den må oppleves. Forestillingen er nydelig bygd opp slik at de to før pause preges av den lune, underfundige, litt tilbakeholdte såkalte sørlandshumoren, markert ved fortellerens beskjedne og lett loslitte antrekk. Etter pause kalles det på den store latteren. Fortelleren er elegant antrukket i sort bukse, hvit skjorte og vest. Vi er i byen. Det er

mai, og månedene har byttet plass, slik at mai kom før april. Og alle, nesten, er nedsylta i forkjølelse. Hvem skal holde 17. mai – talen?

Gabriel Scotts elegante språkføring, så full av vidunderlige språklige eksesser, tas helt ut og videreføres, tolkes både språklig og mimisk, av den drevne historiefortelleren på scenen. Burlesk humor er bare forbokstaven i dette fyrverkeri av en fortellerprestasjon. Tre historier, en om misunnelse, en om kjærlighet og surmelk, og en om forkjølelse og 17.mai-taler, ”fra en annen tid”? I den versjonen blir de

Ole Geir Feste opptrer i mange skikkelser, her sammen med Eirin V. og Karina H. Hanisch fra forestillingen Juleevangeliet på Kilden julen 2014.

Foto: Thor Kristian Hanisch

gyldige også når snart de hundrede år er gått". Så langt Emil Otto Syvertsen.

Det er artig også å gi til beste litt fra Gatemagasinet Klar for februar 2015, tema Glede, om Ole Geir Festes syn på seg selv og egne reaksjoner på sine prestasjoner på scenen:

"Jeg har opptrådt i mange figurer og skikkelser. Skal jeg velge en favoritt, må det bli Skipper Terkelsen – ja, også forestillingen "Sur melk og kjærlighet". Begge er skapt i Gabriel Scotts univers. De bygger på historien fra boken "Blåskjell" som jeg fikk i gave etter en forestilling for noen år siden. Den kan jeg anbefale!

Nå er det ikke alltid hensikten å få folk til å le. Jeg synes det er like viktig at de følger med og får en opplevelse. At de tar med seg opplevelsen ut av teateret og kanskje får interesse for å lese flere historier. Hvis jeg kan vekke såpass interesse at folk kjøper Gabriel Scott eller Vilhelm Krag sine bøker, har jeg gjort en god jobb.

Jeg har stor glede av å formidle historiene til Pider Ro. I det hele tatt er det alltid moro å gi noe til noen som setter pris på det. Og det gir en enorm glede når det virkelig sitter. Det er nesten som med julepresanger – de er morsommere å gi enn å få. Som profesjonell skuespiller er man også avhengig av positive tilbakemeldinger og gode kritikker. Dårlig kritikk gjør meg deppa. Jeg tror det gjelder alle – de som sier at de ikke bryr seg om kritikk lyver (da lyver de sikkert om andre ting også). Gode kritikker gir selvtilit og bringer tilskuere til teateret. Og tilskuere er selvfølgelig viktig for en skuespiller.

Nå for tiden planlegger jeg nye forestillinger med "Sur melk og kjærlighet". Ellers så er jeg i gang med en Vilhelm Krag – forestilling. Den blir

Ole Geir Feste under Scott Dagene i august 2014

det premiere på til høsten, hvis jeg synes den er blitt bra nok. Jeg driver mitt eget teater, Fjesing Teater, der er jeg nokså eneveldig! Jeg føler en stor glede hvis jeg får det til å gå rundt, kunstnerisk og økonomisk. Jeg legger ned mye arbeid, og blir veldig glad når det lykkes.

Om Pider Ro: Høsten 1992 spurte Alex (Schjerp, teatersjef – en person jeg skulle dele gleder og sorger med i nesten 40 år), om jeg ville spille Pider Ro på Agder Teater. Jeg sa ja, og dermed var det på en måte gjort. Pider Ro var en virkelig person – han har levd. Han ble født i 1838 og vokste opp i Kristiansand. Han hadde en litt luguber oppvekst som vi ikke skal ta opp her. Det er en del forskjellige meninger om den. I 1880-årene flyttet han inn i en synkeferdig skøyte sammen med hunden sin: Ludafisk. Det var her han fikk besøk av diverse sjøfolk som

hadde reist verden rundt og villig fortalte historiene sine. Pider Ro husket historiene, pyntet gjerne på dem og plasserte seg selv som hovedperson og helt. Han overdrev noe ganske fantastisk. Jeg tror nok også Gabriel Scott tok seg mange dikteriske friheter når han gjenfortalte historiene. Skulle jeg anslå noe vil jeg tro historiene er 10 prosent Pider Ro og 90 prosent Gabriel Scott. Men morsomme er de! Pider Ro havnet til slutt på et pleiehjem i Elvegata og døde i 1915".

Så langt Ole Geir Feste i intervju med Gatemagasinet Leif Strøm, der Gatemagasinet til slutt kom med dette ønsket og denne oppfordringen: " Og vi ønsker Ole Geir Feste lykke til med forestillingene. Måtte publikum kjenne sin besøkestid og fylle Kilden i tidene forestillingen går".

Kirsten og Thor Einar Hanisch

Scott stadig i vinden

Musikkentreprenørene starter opp

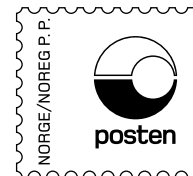
Et nytt musikkforlag, Musikkentreprenørene, med Scott-vennen Jon Kleveland som daglig leder, startet opp i Sandens i Kristiansand ved årsskiftet. Jon som tonesetter har sammen med Siw Justnæs som solist gjort en formidabel innsats for å gjøre flere av Scotts tekster sangbare. Det opplev-

de Gabriel Scott Selskabet blant annet ved lanseringen av programmet "Sør i skjærene", under det godt besøkte Scott-arrangementet i Arendal Rådhus sommeren 2007. Selve CD-en med denne tittelen ble straks revet bort og har vært utsolgt i 10 år. Nå ligger det an til at Musikkentreprenørene vil utgi den på nytt. Jon Kleveland er en av

mange som synes det er trist at flere lokale sørlandske aktører føler de må flytte til Oslo for å holde det gående. Oppstarten av det nye sørlandske musikkforlaget kan forhåpentlig bidra til å bøte på dette.

K&TE

Retur:
GSS v/ Arnhild Egeland
Sømsveien 140
4638 Kristiansand S

A PRIORITERT
PRIORITAIRE

Gabriel Scott Selskabet

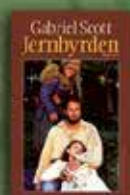
FORLAGET

BLI MEDLEM av Gabriel Scott Selskabet
– og få bøkene til medlemspris!

Gabriel SCOTT

– mer enn du tror,
og stadig aktuell

Forlagsvirksomheten er Selskabets viktigste satsing i det å sørge for at Gabriel Scotts forfatterskap ikke går i glemmeboken. Tvert om jobber vi for å trykket opp igjen alle Scotts bøker, en for en, etter hvert som vi har økonomi til. Etter hvert som titler bli utsolgt fra GSS forlaget, prøver vi å få til opptrykk innimellom nyttgivelser. Også i år er planen å ha en godbit klar til årsmøtet. Så vel møtt!

Du kan bestille bøker fra GSS sin nettside

www.gabrielscott.no

eller fra forlagsansvarlig

Peer Rødal Haugen

tlf. 99261422 / post@peers.no

Det lønner seg å være medlem av GSS. Medlemskontingenten er raskt inntjent ved noen få bokkjøp. Og bøkene skal du jo ha uansett! Rabatten er ca 30% (avrundede beløp). Ellers er bøkene å få bokhandelen, eller kan bestilles der.

TITLER GSS LEVERER

PRIS MEDLEM

Agdesiden	195,-	135,-
Alkejegeren	250,-	175,-
Barkefletteren	250,-	175,-
Blaaskjæl	250,-	175,-
Det gyldne evangelium (hft.)	149,-	105,-
The golden gospel (hft.)	149,-	105,-
Det spøker	200,-	140,-
Fant / Josefa (i ett bind)	350,-	245,-
Fergemannen	250,-	175,-
Fugl Fønix (hft.)	199,-	140,-
Helgenen	290,-	200,-
Hollender-Jonas, I og II (i ett bind)	200,-	140,-
Hyrden (hft.)	149,-	105,-
Jagtjournalen	UTSOLGT	
Jernbyrden, I og II (i ett bind)	350,-	245,-
Lillehavns mysterier 1 (hft.)	149,-	105,-
Lillehavns mysterier 2 (hft.)	149,-	105,-
Markus the Fisherman	200,-	140,-
Pider Ro's historier	250,-	175,-
Sanketeina 1 (hft.)	125,-	90,-
Sanketeina 2 (hft.)	149,-	105,-
Skipper Terkelsens levnedsløp (hft.)	149,-	105,-
Stien	250,-	175,-
Sven Morgendug (hft.)	149,-	105,-
Sølvfaks	200,-	140,-
Tripp-Trapp-Tresko	200,-	140,-
Vester i skjærene	250,-	175,-
T-SKJORTE	170,-	170,-

Bøkene kan bestilles fra www.gabrielscott.no